

หลักสูตรพัฒนาผู้นำท้องถิ่น: การสร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนา ท้องถิ่นของผู้นำในจังหวัดชัยภูมิ*

Executive Training Program for Local Leaders: Learning to Local Development of Leaders in Chaiyaphum Province

ปัญญา คล้ายเดช, พระศรีสังฆยานมุนี และพระมหาวิฑูรย์ สิทธิเมธี

Panya Klaydesh, Phrasrisachayanamuni and Phramaha Withun Sitthimethi

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Chaiyaphum Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: panya.klay@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรม 2) พัฒนาแนวคิดใหม่ทางการเมือง 3) พัฒนาจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม 4) เพื่อพัฒนาสังคม สันติประชาธรรม และ 5) พัฒนาหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมที่พึงประสงค์ของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิจัยเชิงผสมวิธี โดย 1) ทำการวิจัยเชิงปริมาณ โดยสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,200 คน 2) ทำการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 190 คน และดำเนินการสนทนากลุ่มย่อย ในพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 2 กลุ่ม และ 3) ทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยการจัดโครงการพัฒนาผู้นำท้องถิ่น จำนวน 100 คน ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ ตารางไขว้ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้นำมีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมและแบบผสมผสานกับแบบไพร่ฟ้า ผู้นำ มีพฤติกรรมที่ดีใน 3 ด้าน คือ การครองตน ครองคน และครองงาน ผู้นำที่มีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง ที่แตกต่างกันมีแนวโน้มพฤติกรรมทางการเมืองต่างกันออกไป
2. แนวคิดใหม่ทางการเมืองของผู้นำที่ดี ต้องมุ่งส่งเสริมการปกครองตนเองตามวิถีประชาธิปไตย ใน 3 ด้าน คือ 1) การมีส่วนร่วม 2) ภาวะผู้นำ และ 3) การส่งเสริมการร่วมมือและสร้างเครือข่ายใน ท้องถิ่น

*ได้รับบทความ: 16 มิถุนายน 2566; แก้ไขบทความ: 16 มีนาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 29 มีนาคม 2567

Received: June 16, 2023; Revised: March 16, 2024; Accepted: March 29, 2024

3. ผู้นำสรรหาสิ่งสนับสนุนให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคมโดยรวม การพัฒนาจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้นำได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อจัดการกับปัญหาต่างๆ และแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง

4. การพัฒนาสังคมสันติประชาธรรมได้ต้องอาศัย 1) พระสงฆ์ 2) ผู้นำท้องถิ่น และ 3) กรรมการหมู่บ้าน โดยมุ่งให้ความสำคัญกับกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ โดยอาศัยความร่วมมือของประชาชน

5. หลักสูตรพัฒนาผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ 4 หลักสูตร 8 กิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อสร้างให้เป็นชุมชนต้นแบบของสังคมสันติประชาธรรม ทำให้ผู้นำได้รับการปลูกฝังแนวคิดในการพัฒนาท้องถิ่น

คำสำคัญ: หลักสูตรพัฒนาผู้นำท้องถิ่น; การสร้างองค์ความรู้; จังหวัดชัยภูมิ

Abstract

The purposes of this research were; 1) to study political culture type for behavior development, 2) to develop the new political idea, 3) to develop the moral and social responsibility, 4) to develop the peaceful society and 5) to develop the desirable local leadership curriculum of local leaders in Chaiya Phum province. This research program was mixed methods as Qualitative, Quantitative and Action research. The sample group was 1200 people by using of questionnaires, the key informants were 190 expert persons by using of in-depth interview forms, and to conduct 2 focus group discussions and 100 local leaders were developed by leadership development activity. The data was analyzed by using of statistics as Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation and Chi-Square test and to analyzed qualitative research by using of descriptive analysis.

The result was found that:

1. Political Culture of leaders were in the type of Participative Political Culture and Subjective & Participative Political Culture. There are 3 dimensions of good leaders as self-occupancy, human occupancy and job occupancy. Leaders with different political cultural styles have different political behaviors.

2. The new political idea of good leaders has to support democratic local self-governing in 3 dimensions: 1) political participation, 2) leadership and 3) supporting on community group building and networks.

3. Leaders seek ways to promote justice for society as a whole. Ethics and social responsibility development are an activity organized for leaders to realize their responsibilities

to deal with problems and solve the problem correctly.

4. The development of a peaceful society requires 1) monks, 2) local leaders, and 3) village committees, with a focus on regulations and systems. Regulations based on public cooperation.

5. There are 4 courses and 8 learning activities on the development of ideal local leaders to establish a model community for a peaceful and democratic society. Cultivate local development concepts for leaders.

Keywords: Executive Training Program; Knowledge Creation; Chaiya Phum province

1. บทนำ

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเพื่อให้ท้องถิ่นได้มีโอกาสปกครองตนเอง โดยเลือกผู้นำท้องถิ่นขึ้นมาเพื่อจัดสรรผลประโยชน์ของท้องถิ่นให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนในท้องถิ่น สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยที่ว่า การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน และการปกครองท้องถิ่นสามารถสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีผู้แทนของประชาชนที่รู้และเข้าใจในความต้องการของประชาชนสามารถสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างตรงเป้าหมาย รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ (ภิญญาพัชญ์ สรรวัชรเอกากุล, 2566, หน้า 26)

การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การบริหารของประเทศในอนาคต ผู้นำหน่วยการปกครองท้องถิ่นย่อมเรียนรู้ประสบการณ์ทางการเมือง การได้รับเลือกตั้ง การสนับสนุนจากประชาชนในท้องถิ่นจึงเป็นพื้นฐานที่ดีต่ออนาคตทางการเมืองของตนและยังฝึกฝนทักษะทางการบริหารงานในท้องถิ่น (วิญญู อังคนารักษ์, 2518, หน้า 98) แต่ในขณะเดียวกัน ผู้นำท้องถิ่นที่

ได้รับการเลือกให้เป็นผู้แทนของประชาชนนั้น ไม่ได้หมายความว่า จะเป็นผู้นำที่ดีและสามารถสร้างประโยชน์และคุณค่าให้เกิดขึ้นต่อท้องถิ่นได้ทั้งหมด แต่ในทางตรงกันข้ามก็อาจมีผู้นำท้องถิ่นที่ไม่ดีเกิดขึ้นมาด้วยเช่นกัน กล่าวคือ หากมีผู้นำท้องถิ่นที่เลวก็สามารถสร้างสิ่งที่ไร้ประโยชน์และไร้คุณค่าให้เกิดขึ้นแก่ท้องถิ่นได้เช่นเดียวกัน

สำหรับหลักในการเป็นผู้ปกครองหรือผู้นำที่ดีนั้น ที่สำคัญคือ จะต้องมีการจริยธรรมของความเป็นผู้ปกครองที่ดีหรือเป็นผู้นำที่ดีเสมอ สอดคล้องกับพุทธพจน์ที่ว่า “ในฝูงโคแต่ละฝูง ย่อมมีโคที่เป็นผู้นำฝูง และฝูงโคนั้นย่อมเดินตามโคหัวหน้านั้นฉันใด ในหมู่มนุษย์ย่อมต้องมีหัวหน้าเป็นผู้นำหมู่คณะ และหมู่คณะนั้นย่อมดำเนินตามผู้นำของตนฉันนั้น (อง.จตุกก. (ไทย) 21/70/98) หมายความว่า ผู้นำในหมู่มนุษย์ ที่เราสมมติเรียกกันว่านักปกครองจะเป็นนักปกครองระดับใดก็ตาม ถือว่า มีหน้าที่เป็นผู้นำสังคมในระดับของตนทั้งสิ้น และจัดว่าเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในสังคมนั้นๆ อาจนำสังคมของตนให้เจริญก้าวหน้าโดยไม่หยุดยั้งก็ได้ อาจนำสังคมของตนให้ถึงความวิบัติล่มจมก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ

มโนธรรมสำนึกความรับผิดชอบต่อส่วนรวมรวมไปถึงนโยบายและวิธีการที่ผู้นำนั้นจะนำมาปกครองหรือบริหารหมู่คณะของตน

การพัฒนาจริยธรรมของผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ที่ผ่านกระบวนการอบรมแล้วทำให้มีเป้าหมายในชีวิตหรืองานที่ได้รับ รวมถึงสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ย่อมทำให้ผู้นำสามารถพิชิตเป้าหมายของตัวเอง และมีความสัมพันธ์ที่มีต่อบุคคลรอบข้าง รวมถึงการเป็นผู้นำที่มีจริยธรรมที่ดีขององค์กรและเข้าใจภาวะผู้นำ กับการเปลี่ยนแปลงและการสร้างนวัตกรรมได้เป็นอย่างดีจะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จอย่างแน่นอน (สุวิน สุขสมกิจ, 2524, หน้า 296; รัชตกาญจน์ ดิษฐอ่วม, 2544, หน้า 120) ดังนั้น การสร้างองค์ความรู้ที่เหมาะสมให้เกิดขึ้นแก่ผู้นำท้องถิ่นจึงเป็นการสร้างคุณค่าที่เหมาะสมต่อการพัฒนาท้องถิ่นได้

การสร้างหลักสูตรพัฒนาผู้นำท้องถิ่นจึงเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองในการพัฒนาท้องถิ่น โดยการแสวงหาแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นที่เหมาะสม โดยหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญและร่วมกันศึกษาวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่และนำเสนอหลักสูตรการพัฒนาผู้นำท้องถิ่น โดยสร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่เป้าหมาย อันเป็นการเตรียมพร้อมสู่การคัดสรรผู้นำท้องถิ่นในอนาคต

ดังนั้น คณะผู้วิจัยมีความคาดหวังว่า การพัฒนาหลักสูตรพัฒนาผู้นำท้องถิ่นเพื่อให้รับรู้และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนที่จะพึงมีต่อประชาชนในสังคมนั้นๆ จะมีส่วนช่วยสร้างให้สังคมในท้องถิ่นนั้นๆ อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีความสุขตามความเป็นจริงและเป็นสังคมที่เป็นธรรมาภิบาลได้อย่าง

แท้จริง โดยคณะผู้วิจัยจะได้ทำการศึกษาวิจัยในประเด็นที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาผู้นำในมิติต่างๆ คือ การศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น, การพัฒนาแนวคิดทางการเมืองแบบใหม่ให้กับผู้นำท้องถิ่น การพัฒนาจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้นำท้องถิ่น นำไปสู่การจัดโครงการพัฒนาจริยธรรมของผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่เป้าหมาย และร่วมกันพัฒนาเป็นสังคมสันติประชาธิปไตย ผ่านกระบวนการวิจัยแล้วจึงนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการฝึกอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ โดยทำการวิจัยเชิงปริมาณครอบคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัดชัยภูมิ ทำการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และดำเนินการจัดโครงการพัฒนาจริยธรรมของผู้นำท้องถิ่นใน 2 พื้นที่ ซึ่งผลในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจะได้นำไปพัฒนาต่อยอดพัฒนาเป็นโครงการบริการวิชาการเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ศักยภาพสำหรับผู้นำท้องถิ่นในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อพัฒนาแนวคิดใหม่ทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อพัฒนาจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ
4. เพื่อพัฒนาสังคมสันติประชาธิปไตยของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ

5. เพื่อพัฒนาหลักสูตรพัฒนาจริยธรรม ผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ในจังหวัดชัยภูมิ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็นโครงการย่อย 5 โครงการ จัดเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยทำการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ ทำการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และดำเนินการจัดทำกรรณการสนทนากลุ่มย่อยในพื้นที่เป้าหมาย และ ทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยการดำเนินจัดโครงการพัฒนาผู้นำท้องถิ่น จำนวน 100 คน โดยมีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 1,118,750 คน (สำนักงานกลางทะเบียนราษฎร กระทรวงมหาดไทย) และคำนวณหากลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมได้ จำนวน 1200 คน โดยใช้วิธีการกำหนดหากลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1967, p. 398) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Random Sampling) (ปัญญา คล้ายเดช, 2560, หน้า 175) โดยจำแนกกลุ่มอย่างออกเป็น 3 กลุ่มตามโครงการวิจัยย่อย คือ 1) ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 400 คน 2) ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาแนวคิดใหม่ทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 400 คน และ 3) ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมสันติประชาธรรมของผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 400 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ได้แก่ พระสงฆ์, ผู้นำท้องถิ่น, ประชาชนชาวบ้าน/ผู้รู้ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับรัฐ ผู้ทรงคุณวุฒิ และประชาชนในพื้นที่ โดยทำการสัมภาษณ์ และจัดทำกรรณการสนทนาโดยการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 190 คน โดยจำแนกผู้ให้ข้อมูลสำคัญและการสนทนากลุ่มเป็น 5 กลุ่มตามโครงการย่อยๆ ละจำนวนระหว่าง 25-45 รูป/คน และผู้เข้าร่วมในโครงการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น ในเขตพื้นที่ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ และตำบลหนองบัวแดง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 100 คน

3. พื้นที่ในการดำเนินการวิจัย ได้แก่ 1) ระดับทั่วไป คือ ดำเนินการแจกแบบสอบถามในพื้นที่เขตจังหวัดชัยภูมิ 2) ระดับปฏิบัติการ คือ ดำเนินสัมภาษณ์, สนทนากลุ่ม และดำเนินการกิจกรรมโครงการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ ในที่เฉพาะ 2 แห่ง คือ 1) เขตพื้นที่ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ และ 2) เขตพื้นที่ตำบลหนองบัวแดง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 5 ชุดจำแนกโครงการวิจัยย่อย คือ 1) โครงการวิจัยย่อย 1 มีเครื่องมือการวิจัย จำนวน 3 ประเภท คือ (1) แบบสอบถาม (2) แบบสัมภาษณ์ และ (3) แบบประเมินผลความพึงพอใจ 2) โครงการวิจัยย่อย 2 มีเครื่องมือการวิจัย จำนวน 2 ประเภท คือ (1) แบบสอบถาม และ (2) แบบสัมภาษณ์ 3) โครงการวิจัยย่อย 3 มีเครื่องมือ จำนวน 2 ประเภท คือ (1) แบบสัมภาษณ์ และ (2) แบบสนทนากลุ่ม 4) โครงการวิจัยย่อย 4 มีเครื่องมือการวิจัย จำนวน 2

ประเภท คือ (1) แบบสอบถาม และ (2) แบบสัมภาษณ์ 5) โครงการวิจัยย่อย 5 มีเครื่องมือการวิจัย จำนวน 2 ประเภท คือ (1) แบบสัมภาษณ์ และ (2) แบบประเมินความพึงพอใจ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้จำแนกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร โดยคณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในโครงการย่อยทั้ง 5 โครงการแล้วนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลในลักษณะความเรียงโดยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในแต่ละโครงการที่ได้กำหนดไว้ และ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยคณะผู้วิจัยได้นำหนังสือจากวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ ถึงกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขออนุญาตในการแจกแบบสอบถาม สัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม ตลอดจนถึงการประเมินผลความพึงพอใจของผู้นำท้องถิ่นที่เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมสำหรับผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ ที่คณะผู้วิจัยได้ร่วมกันจัดขึ้น

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้จำแนกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติวิเคราะห์แบบตารางไขว้ หรือ Chi-square test พร้อมทั้งแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนด นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบของความเรียงประกอบตาราง 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยดำเนินการ

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการแบบสามเส้า (Triangulation) เป็นการใช้ข้อมูลจาก 3 กลุ่มยืนยันกัน คือ (1) กลุ่มประชาชนทั่วไป (2) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ และ (3) กลุ่มผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตทั้ง 3 กลุ่มมาตรวจสอบข้อมูลแล้วคัดเอาข้อมูลที่ตรงกัน ส่วนข้อมูลที่ไม่ตรงกันไปหาข้อมูลเพิ่มเติมว่าเนื่องมาจากสาเหตุอะไรจึงได้ข้อมูลที่ไม่ตรงกัน หลังจากนั้น คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มที่ได้ตรวจสอบแล้วว่าเป็นข้อมูลที่ตรงกันทั้ง 3 กลุ่มประกอบกับผลการวิจัยเชิงปริมาณนำมาจัดหมวดหมู่แล้วตีความ แปรความแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาตามหลักอุปนัย

4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง หลักสูตรพัฒนาผู้นำท้องถิ่น: การสร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำในจังหวัดชัยภูมิ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น พบว่า ตัวชี้วัดรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง 6 แบบ คือ 1) แบบค้ำแคบ 2) แบบไพร่ฟ้า 3) แบบมีส่วนร่วม 4) แบบค้ำแคบผสมแบบไพร่ฟ้า 5) แบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม 6) แบบค้ำแคบผสมแบบมีส่วนร่วม และผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิส่วนใหญ่ มีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง 2 แบบ คือ 1) แบบมีส่วนร่วม และ 2) แบบไพร่ฟ้าผสมกับแบบมีส่วนร่วม เมื่อศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ยังพบว่า ผู้นำท้องถิ่นมี

พฤติกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งโดยภาพรวมและรายด้านตามลำดับ คือ 1) ด้านความเคารพสิทธิของผู้อื่น 2) ด้านการรับผิดชอบต่อหน้าที่ 3) ด้านการยึดถือประโยชน์ส่วนรวม และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมตามลำดับ และรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ

2. การพัฒนาแนวคิดใหม่ทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น พบว่า การพัฒนาแนวคิดใหม่ทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ในการส่งเสริมการปกครองตนเองตามวิถีประชาธิปไตยท้องถิ่น แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น 2) ด้านภาวะผู้นำท้องถิ่น และ 3) ด้านการส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายชุมชน เมื่อนำไปสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากและรายด้านมากตามลำดับ คือ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.01$) ด้านการส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายชุมชน ($\bar{X} = 3.85$) ด้านภาวะผู้นำท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.62$) และมีแนวทางการพัฒนา คือ การส่งเสริมให้เกิดการเมืองท้องถิ่นเชิงสมานฉันท์ การสร้างผู้นำท้องถิ่นวิถีใหม่และการสร้างภาคีเครือข่ายระหว่างองค์กรและชุมชน

3. การพัฒนาจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้นำท้องถิ่น พบว่า ผู้นำท้องถิ่นควรได้รับการพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นที่ดีใน 2 คุณลักษณะ ประกอบด้วย 1) คุณลักษณะด้านจริยธรรม กล่าวคือ ผู้นำท้องถิ่นควรใช้ชีวิต

อย่างพอเพียง รู้คุณค่าของเวลา มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ กล้าตัดสินใจ และตรงต่อเวลา เห็นคุณค่าของกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ และมีความจริงใจอดทน เสียสละเป็นที่พึ่งให้แก่ประชาชนได้ ใช้เหตุผลในการบริหารงาน มีความเข้าใจในกฎเกณฑ์ระเบียบ กติการาชการของสังคม มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อน และพัฒนาจุดแข็ง 2) คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบต่อสังคม กล่าวคือ ผู้นำท้องถิ่นควรมีความตั้งใจพัฒนาท้องถิ่นอย่างเต็มที่ คอยบริการชาวบ้านด้วยความตั้งใจ และเป็นคนเอง มีความกล้าหาญ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ มีความสามารถในการปรับตัวตามยุคตามสมัย และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีวุฒิภาวะของผู้นำที่ดี และต้องมีความรับผิดชอบต่อภาระของตนเองต่อสาธารณชนต่อสังคม ตั้งใจปฏิบัติภารกิจตามหน้าที่อย่างสุดความสามารถ เคารพในความเห็นต่างของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ

4. การพัฒนาสังคมสันติประชาธรรมของผู้นำท้องถิ่น พบว่า 1) แนวคิดทางสังคมสันติประชาธรรม มีพื้นฐานแนวคิดและวิถีชีวิตของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ จะความขัดแย้งที่รุนแรงเกิดขึ้นในพื้นที่น้อยมาก เนื่องจากมีความผูกพันทางเครือญาติ เป็นสังคมชนบทที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน มีการรวมขอมกันเองในครอบครัวก่อน ถ้าตกลงกันไม่ได้จึงจะให้ผู้ใหญ่บ้านมาไกล่เกลี่ย แต่หากเป็นเรื่องใหญ่อาจแจ้งความดำเนินคดี ประชาชนเชื่อว่าพระพุทธศาสนาจะทำให้ชีวิตงดงามขึ้น ทำให้ชีวิตสงบ

รมเย็น จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างสิ่งจูงใจให้ประชาชนเข้าวัด เรียนรู้พระธรรมด้วยความเต็มใจ ประชาชนไม่ได้มองความเหลื่อมล้ำทางสังคมจะเป็นสาเหตุของความขัดแย้ง เพราะสังคมชนบทเป็นสังคมแคบๆ สามารถมองเห็นความเปลี่ยนแปลงของแต่ละครอบครัวได้ มีการดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จะลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจลงได้ ความสามัคคีในชุมชน มาจากความสนิทสนมและเป็นเครือญาติ ด้วยเหตุที่เป็นชุมชนที่อพยพมาตั้งบ้านเรือนมาเป็นเวลานานมาก 2) รูปแบบสังคมสันติประชาธรรม จะพบว่า บทบาทของพระสงฆ์มีส่วนสำคัญในการพัฒนาสังคมสันติประชาธรรมโดยต้องมีการร่วมกันปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม และมีการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง สำหรับผู้นำท้องถิ่นต้องเป็นตัวอย่างที่ดี ดูแลไม่ให้มีผู้ใดละเมิดระเบียบวินัยและข้อบังคับต่างๆ ที่กำหนด และบทบาทคณะกรรมการหมู่บ้านของสังคมสันติประชาธรรม ควรมีบทบาทในเรื่องต่างๆ ตั้งแต่การวางแผนวางนโยบาย การดำเนินงานจนถึงการกำกับดูแลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ ยังต้องให้ความสำคัญของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของชุมชน ที่จะต้องถูกกำหนดขึ้นตามความต้องการของประชาชนในชุมชน ไม่ขัดกับหลักกฎหมายบ้านเมืองและไม่ขัดกับศีลธรรมทางศาสนา โดยมีเจ้าหน้าที่รัฐและพระสงฆ์มีความรู้เป็นที่ปรึกษา และการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการสร้างสังคมสันติประชาธรรม คนในสังคมจะต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับและร่วมในการเขียนธรรมนูญหมู่บ้านที่เป็นรูปธรรมขึ้น

5. การพัฒนาหลักสูตรพัฒนาจริยธรรม ผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ พบว่า รูปแบบหลักสูตรผู้นำ ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความสามารถ ความรอบรู้ในการทำงาน ควรศึกษาเพิ่มเติมให้ทันยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป มนุษย์สัมพันธ์ที่ดี มีทักษะในการสื่อสารการพัฒนาภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ มีความยุติธรรม คุณธรรม และจริยธรรม มีเมตตากรุณาสูง ซื่อสัตย์ จริ่งใจ เน้นทำงานเป็นทีม ผู้นำแบบมีส่วนร่วม นอกจากนี้ ต้องมีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถประสานงานดี มีจิตใจกว้างขวาง รักเพื่อนร่วมงาน และทุกวันพระทุกคนเข้าวัดปฏิบัติธรรม รักษาศีล เจริญภาวนา เพราะผู้นำต้องเป็นตัวอย่างที่ดี

สำหรับการดำเนินกิจกรรมหลักสูตรการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม รูปแบบการเรียนรู้สามารถพัฒนาศักยภาพของผู้นำได้ ซึ่งผู้นำการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่เราๆ มองเห็นกันอยู่นั้นส่วนใหญ่มองเห็นเป็นค่ายกิจกรรมที่จัดขึ้น ก่อนการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมเรื่องสัตว์ 4 ทิศ ที่เป็นการแสดงให้เห็นถึงความเป็นตัวตนของตนเองได้อย่างชัดเจน ทิศ 6 สังคหะวัตถุ 4 อปริหานิยธรรม 7 มีสามัคคีธรรม เป็นคุณธรรมที่คอยเกื้อหนุนให้การปฏิบัติตามนั้นเกิดเป็นผลจริง เป็นการฝึกทักษะเรียนรู้ของผู้นำ ทำให้มีการผ่อนคลาย สนุกสนาน มีกำลังใจเพิ่มขึ้นและผลการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้เข้าอบรมเรื่องการพัฒนาหลักสูตรผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ในจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า มีผลอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านเจตคติต่อ

กิจกรรม ($\bar{X} = 4.17$) ด้านเนื้อหากิจกรรม ($\bar{X} = 4.13$) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.19$) ด้านสื่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12$) ด้านการประเมินผลกิจกรรม ($\bar{X} = 4.17$)

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง หลักสูตรพัฒนาผู้นำท้องถิ่น: การสร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำในจังหวัดชัยภูมิ คณะผู้วิจัยมีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น พบว่า ผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ มีรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง แบบมีส่วนร่วมและแบบผสมผสานกับแบบไพร่ฟ้า ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า สภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ 1) ด้านการเมืองในยุคปัจจุบัน ที่ประชาชนเริ่มกลับมามีสิทธิมีเสียงและมีเสรีภาพทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น โดยในระยะแรกประชาชนยังหวาดกลัวต่ออำนาจของผู้นำรัฐประหาร จึงยอมสยบต่อผู้มีอำนาจและยอมรับอำนาจของผู้นำที่เหนือกว่าตน ต่อมาเมื่อมีการปล่อยให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพมากขึ้น ประชาชนจึงเรียกร้องและแสดงความต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้นเพื่อแสดงสิทธิเสรีภาพอันชอบธรรมของตนต่อสาธารณะ 2) ด้านเศรษฐกิจ ในยุคปัจจุบันเป็นยุคที่เศรษฐกิจมีความเหลื่อมล้ำสูง ประชาชนจึงเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองตลอดเวลา และ 3) ด้านสังคม ในปัจจุบันการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชนในพื้นที่ต่างๆ ทำให้ประชาชน

รู้เท่าทันข่าวสารบ้านเมืองและเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้ตลอดเวลา และนักการเมืองท้องถิ่นเองก็มีการปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพสังคมดังกล่าว ซึ่งในระยะเวลาต่อไป ผู้นำท้องถิ่นจะมีความเป็นผู้แทนของประชาชนเพิ่มมากขึ้น และจะมีแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Almond & Verba (1965, pp. 13-26) ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคลมีได้เกิดขึ้นเอง แต่เป็นผลมาจากการกล่อมเกลางานทางการเมือง โดยตัวแทนต่างๆ และปฏิกิริยาที่บุคคล/กลุ่มบุคคลมีต่อวัตถุทางการเมือง (political objects) และปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในแต่ละขณะ ทั้งนี้ปัจเจกบุคคล/กลุ่มบุคคลจะมีลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองในลักษณะใด หรือประเภทใดเป็นผลมาจากปัจจัยทางจิตวิทยาของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่มีต่อวัตถุการเมืองและปรากฏการณ์ทางการเมือง อันได้แก่ 1) การรับรู้ (Perception) 2) ทศนคติ (Attitude) 3) ค่านิยม (Values) 4) ความเชื่อ (Beliefs) 5) การเรียนรู้ (Learning) 6) การจูงใจ (Motivation) 7) ความต้องการ (Wants) และ 8) บุคลิกภาพ (Personality) ซึ่งส่งผลให้การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลแตกต่างกันออกไป

2. แนวคิดใหม่ทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น พบว่า แนวคิดใหม่ทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ โดยมุ่งในการส่งเสริมการปกครองตนเองตามวิถีประชาธิปไตยท้องถิ่น ใน 3 มิติ คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น 2) ด้านภาวะผู้นำท้องถิ่น และ 3) ด้านการส่งเสริม

ให้เกิดการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายชุมชน ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นเป็นจุดเริ่มต้นของการส่งเสริมประชาธิปไตยให้ก้าวหน้ามั่นคง เนื่องจากกิจกรรมในท้องถิ่นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนจึงจะทำให้การดำเนินงานเกิดผลสำเร็จ ในส่วนของภาวะผู้นำนั้น เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในฐานะเป็นผู้ชี้นำช่องทางในการพัฒนาให้กับชุมชนหรือสังคมนั้นๆ ผู้นำท้องถิ่นต้องมีความรู้ความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของตน มีคุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมเป็นที่ยอมรับจากคนทั่วไป สามารถแสดงบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อให้เกิดแนวคิดในการพัฒนาได้อย่างหลากหลาย เข้าใจบริบทพื้นที่ วัฒนธรรม ประเพณี และสังคมรอบด้าน เพื่อสามารถรับทราบปัญหาและความต้องการในชุมชน และยังสามารถก่อให้เกิดการส่งเสริมก่อให้เกิดการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายชุมชน เมื่อผู้นำท้องถิ่นเป็นผู้ที่มีความเข้าใจและเข้าถึงแต่ละองค์กร ทั้งท้องถิ่น ท้องที่ ภาคราชการ ภาคเอกชน หน่วยงานต่างๆ เป็นผู้ประสานความร่วมมือระหว่างกลุ่ม องค์กรต่างๆ มีการส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่ม เพื่อให้สามารถกำหนดเป้าหมายการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน จึงทำให้เกิดการสร้างเครือข่ายในชุมชนร่วมกันพัฒนาให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคิด วรณดี (2565, หน้า 57-70) ที่ได้วิจัยเรื่อง ความมั่นคงด้านประชาธิปไตยของชุมชนริมฝั่งแม่น้ำโขง กรณีศึกษา การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย พบว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น มีการรณรงค์ในการเลือกตั้งแบบประชาธิปไตย และได้พบว่าการมี

ส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชนและประชาชนได้แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในลักษณะการไปเลือกตั้ง และหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมาก โดยมีการประชาสัมพันธ์เพื่อการรณรงค์การเลือกตั้งและหาเสียงและปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนคือการรับฟังจากสื่อต่างๆ เกี่ยวกับสถานการณ์ของบ้านเมืองที่ทำให้ประชาชนได้รับรู้ถึงความไม่เป็นธรรมและปัญหาอุปสรรค

3. การพัฒนาจริยธรรมและความรับผิดชอบ ต่อสังคมของผู้นำท้องถิ่น พบว่า หลักจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้นำท้องถิ่น เป็นหลักที่สำคัญสำหรับผู้นำท้องถิ่น ซึ่งพบว่าผู้นำท้องถิ่นต่างมีความต้องการแสวงหาเครื่องมือเพื่อนำมาช่วยส่งเสริมให้เกิดความเป็นชอบธรรมและความเป็นธรรมให้กับผู้นำและสังคมโดยภาพรวม และการจัดกิจกรรมการอบรมการพัฒนาจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้นำท้องถิ่นได้ตระหนักรู้ในความรับผิดชอบของผู้นำที่ต้องจัดการกับปัญหาและเหตุการณ์ต่างๆ อย่างมีเหตุมีผลและถูกต้อง ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นกิจกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้นำท้องถิ่นแต่ละท่านมีความตระหนักรู้ในการแก้ไขปัญหาชุมชนอย่างแยบคาย เริ่มจากการแก้จากภายในและเข้าใจในสิ่งที่ชุมชนต้องการ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของอินธนนต์ เหล็กนวลชูสิน (2560, หน้า 169-195) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า การพัฒนาผู้นำเชิงจริยธรรมประกอบด้วย 4

ตัวแบบ ได้แก่ 1) ความซื่อสัตย์และการปฏิบัติราชการโปร่งใสภายใต้หลักจริยธรรม 2) ความมีคุณธรรมในการบริหารองค์การโดยสุจริตและรับผิดชอบต่อสังคม 3) ส่งเสริมและสร้างทีมงานเข้มแข็งโดยการมีส่วนร่วมภายในองค์การ และ 4) ศักยภาพในมิติทางปัญญาและสังคมที่สอดคล้องกับการเรียนรู้สิ่งใหม่อย่างต่อเนื่อง

4. การพัฒนาสังคมสันติประชาธรรมของผู้นำท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ผู้มีบทบาทความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมสันติประชาธรรม คือ 1) พระสงฆ์ 2) ผู้นำ 3) คณะกรรมการหมู่บ้านโดยต้องให้ความสำคัญกับกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของสังคมสันติประชาธรรมนั้น โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการสร้างสังคมสันติประชาธรรมให้เกิดขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า พระสงฆ์ (ตัวแทนของศาสนา) ผู้นำท้องถิ่น (ตัวแทนของประชาชน) และคณะกรรมการ (ตัวแทนของชุมชน) จะต้องร่วมมือกันบนพื้นฐานของกฎ ระเบียบเป็นแกนกลาง โดยร่วมมือกันทุกฝ่ายซึ่งจะขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปไม่ได้ ซึ่งผลงานวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพิสมัย วงศ์จำปา (2559) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง พลวัตภาคประชาชนกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองในจังหวัดพะเยา พบว่า กลุ่มการเมืองในจังหวัดพะเยา ประกอบด้วย กลุ่มการเมืองภาคประชาชน กลุ่มท้องถิ่น ท้องที่ และกลุ่มภาคประชาสังคม ลักษณะของกลุ่มเป็นการรวมตัวตั้งแต่สองคนขึ้นไป มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน มีกิจกรรมต่อเนื่อง มีผลประโยชน์ร่วมกัน แต่ละกลุ่มมีบทบาทเป็นตัวแทนของผลประโยชน์กลุ่มตนเอง มีบทบาทในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็น

ลักษณะของกลุ่มผลประโยชน์ที่มารวมตัวกันชั่วคราว เพื่อเรียกร้องในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เมื่อมีกิจกรรมร่วมกันบ่อยครั้ง ได้พัฒนามาสู่การรวมกลุ่มที่เป็นเชิงสถาบันมากขึ้น โดยมีโครงสร้าง กลไก และกิจกรรมในการดำเนินงานในเชิงของการเรียกร้องผลประโยชน์ต่อสังคมพะเยา และประเทศชาติ บทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มการเมือง ได้แก่ การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในสังคมประชาธิปไตย

5. การพัฒนาหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมหลักสูตรพัฒนาผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ 4 หลักสูตร 8 กิจกรรมการเรียนรู้ในด้านการศึกษารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง เพื่อการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น การสร้างแนวคิดใหม่ทางการเมืองเพื่อส่งเสริมการปกครองตนเองตามวิถีประชาธิปไตย ท้องถิ่น การพัฒนาจริยธรรมนำชีวิตและความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้นำท้องถิ่น การศึกษาแนวคิดและวิถีชีวิตของการอยู่ร่วมกัน สู่การพัฒนาแบบสังคมสันติประชาธรรม และสร้างเป็นชุมชนต้นแบบของสังคมสันติประชาธรรม ทำให้ผู้นำท้องถิ่นได้รับการปลูกฝังแนวคิดในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองเพิ่มเติมขึ้น และจะมีการสร้างเครือข่ายการพัฒนาท้องถิ่นให้ก้าวหน้าขึ้น ซึ่งผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของชนทอง วัฒนะประดิษฐ์ และคณะ (2564, หน้า 895-907) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะผู้นำด้วยรูปแบบนวัตกรรม การสร้างวิศวะกรสันติภาพท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ชุมชนให้เกิดสันติสุข พบว่า

สมรรถนะวิศวกรสันติภาพท้องถิ่น ได้แก่ 1) การสร้างการมีส่วนร่วมให้ชุมชนได้เรียนรู้พัฒนาบวรวิถีสันติวัฒนธรรม 2) การสื่อสารสร้างสันติและจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ 3) การปฏิบัติตนเป็นต้นแบบมุ่งสู่วิถีแห่งสันติ 4) จิตตระหนักรู้วิถีสันติภายในตน 5) มีอุดมการณ์การเป็นผู้มีความเป็นธรรม รูปแบบที่นำมาใช้พัฒนาหลักสูตร คือ หลักไตรสิกขาเป็นฐานการเรียนรู้ การเรียนรู้เชิงรุก การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ การสอนงานแบบพี่เลี้ยง

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 องค์รปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดนโยบายการพัฒนาศักยภาพให้กับนักการเมืองท้องถิ่นและประชาชนอย่างต่อเนื่องโดยมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน

1.2 องค์รปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อสร้างกระบวนการกระจายอำนาจอย่างทั่วถึงและให้สิทธิแก่ประชาชน

1.3 องค์รปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อการกระจายการพัฒนาสู่ท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

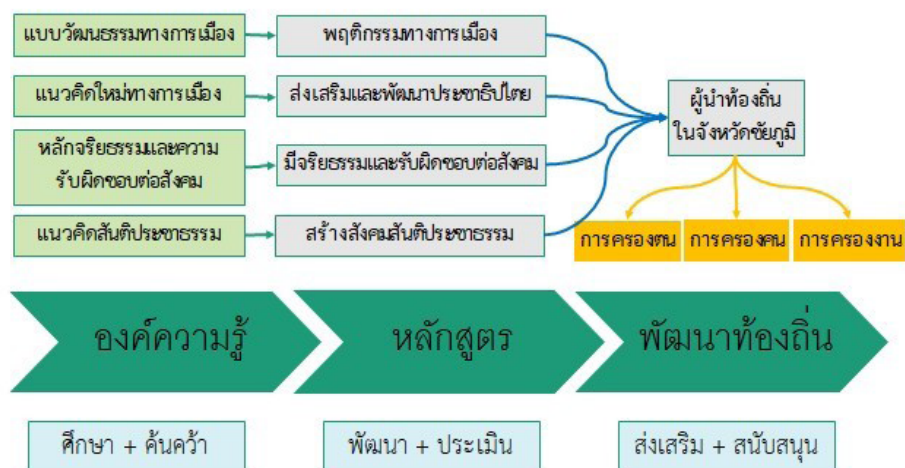
2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นที่พึงประสงค์ในสังคมไทย

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบกระบวนการพัฒนาศักยภาพนักการเมืองท้องถิ่นเชิงสร้างสรรค์ในสังคมไทย

2.3 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ในสังคมไทย

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การวิจัยเรื่อง หลักสูตรพัฒนาผู้นำท้องถิ่น: การสร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำในจังหวัดชัยภูมิ มีองค์ความรู้ที่ได้รับจากกรอบแนวคิดการวิจัยที่ใช้ คือ 1) องค์ความรู้อันเกิดจากศึกษาและค้นคว้าในแนวคิดที่สอดคล้องและเหมาะสมในการพัฒนาผู้นำท้องถิ่น 4 แนวคิด คือ แนวคิดเกี่ยวกับแบบวัฒนธรรมทางการเมือง, แนวคิดใหม่ทางการเมือง, หลักจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม และแนวคิดสันติประชาธรรม อันนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรและการประเมินหลักสูตรที่มีความเหมาะสมในการพัฒนาผู้นำท้องถิ่น 2) หลักสูตรที่ได้รับการพัฒนาขึ้น มี 4 หลักสูตร คือ (1) หลักสูตรสำหรับพัฒนาพฤติกรรมทางการเมือง (2) หลักสูตรเพื่อการส่งเสริมพัฒนาให้เกิดประชาธิปไตย (3) หลักสูตรพัฒนาจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม และ (4) หลักสูตรการพัฒนาสังคมสันติประชาธรรม และ 3) หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นได้รับการส่งเสริมสนับสนุนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นโดยมุ่งไปที่การพัฒนาผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ อย่างยั่งยืนด้วยหลักการครองตน ครองคน และครองงาน ดังแผนภาพดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- ขันทอง วัฒนะประดิษฐ์ และคณะ. (2564). การพัฒนาสมรรถนะผู้นำด้วยรูปแบบนวัตกรรม การสร้างวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ชุมชนให้เกิดสันติสุข. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.*, 9(3), 895-907.
- คิด วรณดี. (2565). ความมั่นคงด้านประชาธิปไตยของชุมชนริมฝั่งแม่น้ำโขง กรณีศึกษาการปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. *วารสารมณีเชษฐาราม*, 5(2), 57-70.
- ปัญญา คล้ายเดช. (2560). *ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.
- พิสมัย วงศ์จำปา. (2559). *พลวัตภาคประชาชนกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองในจังหวัดพะเยา*. (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภิญญาพัชญ์ สรณวัชรเอกากุล. (2566). *คุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์กับการบริหารการพัฒนาชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่*. (การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัชตกาญจน์ ดิษฐอ่วม. (2544). *ตัวแทนผู้นำองค์กรในทศวรรษหน้า: ศิษษากรณีย์ บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิญญู อังคนารักษ์. (2518). *แนวคิดในการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง.

- สำนักงานกลางทะเบียนราษฎร์ กระทรวงมหาดไทย. (2565). ข้อมูลจังหวัดชัยภูมิ. เข้าถึงได้จาก http://www.chaiyaphum.go.th/page_about/about2.1.php
- สุวิน สุขสมกิจ. (2524). พุทธปรัชญากับการสร้างเสริมภาวะผู้นำ: ศึกษาเฉพาะกรณีผู้นำระดับกำนันผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดกาญจนบุรี. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อินธนนต์ เหล็กนวลชูสิน. (2560). การพัฒนาผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ มหาวิทยาลัยมหิดล*, 4(1), 169-195.
- Almond, G. and Verba, S. (1965). *The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nation*. Boston: Little, Brown and Co.
- Yamane, T. (1967). *Elementary sampling theory*. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.